

א מ"י פ"ו מהלכות
ממרים הלכה ט'
לא ב ג מ"י פ"י מהל'
מלכות הלכה ד'
לב ד מ"י פ"ג מהל'
אסורי ביאה הלכה ד'
והלכה י'

בן נח שבידך את השם ונתגייר בו, מימה אי הוה מילתיה דרבי חנינא כתנאי דפליגי בהחולץ (יבמות דף מה:). מפני מה גרים מעונין בזמן הזה מפני שלא קיימו ו' מצוות שקבלו עליהן בני נח אלמלא מעשני ורבי יוסי פליגי התם ואמר גר מעשני כלל ועוד קשה דסוגיא דהכא ללא כמד דלמרינן עשה כן בישראל ונראה שיש לחלק דכולה שמעתין גדיני אדם והתם גדיני שמים: קלה בחמורה מישך שייבא. חנק שהיא מיתה קלה היה ראוי לו מתחלה ויותר וכן קמ"ח גבי סרסיה ולנסוף בגרה דקאמר בסקילה מ"ט לא לכיון דאישתני אישתני הא דקרי ליה אישתני לאו אמיתה קאי אלא אישתני גופה והא דאמר רבי יוחנן לתנא תני תידון בסקילה והכא לא דיינינן ליה במיתה קמייתא משום דהתם לא אישתני דינא כי הכא ומיכו קשה דגבי סרסיה ואחר כך בגרה לא משמע דאיידי דגדיני הגוף מדקאמר כ"ש הכא דאישתני לגמרי משמע דאישתני קמחא כהאי ונראה לפרש דהא דקאמר קלה בחמורה מישך שייבא לאו למימר דלא חשיב אישתני קטלא דמכל מקום קטלא אישתני אלא כלומר אית לן למדיינייה בקלה כיון דמעיקרא נתחייב אף בחמורה מזו ולא דמי לזן נח שצריך את השם ללא דיינינן במיתה דהשתא דחמורה דמעיקרא לא איחייב בה ובמיתה דמעיקרא מני לא כיון דהשתא לא שייבא ביה: מסתברא

כוליה קרא יסירא. דמני למכתב והולאתם אותו אל שער העיר ההוא וסקלתם: בפני שנים. דבעינן עדים שהוכיחוהו ועבר שאין אצלו ואמו נאמנין עליו להרגו דכתיב (דברים ח) על פי שנים עדים יומת המת: ומלקין אותו בפני ג'. כלומר ביאורו בפני ג' דיינין והדיינין יחייבוהו מלקות ומלקות שלח ד"ד כשאר הלקיין דמלקות בפני ג' כפרקא קמח (דף י:). כדרייני אבהו. כמחזיקים (דף מו.) גבי מוילא שם רע מנח לן דלקי דכתיב ולקחו וקני העיר את האיש ויסרו אותו: למדנו ויסרו. דמוילא שם רע מווסרו אותו דזן סורר ומורה וההוא ליסרו דזן סורר ומורה למדנו מנן דכתיב (שם) אם כן וההוא כן למדנו מנן (דברים כה) והיה אם כן הכות הרשע: אם כן. דלהך מלתא לחודא אמא ולא למעוטי סומיין: לנסוב כגנו הוא. סורר ומורה ומשמע הוא שלקה בפניכם ומדכתיב זה שמראין בלאבשו עליו ולא סומיין: מתנאי ברה עד שלא נגמר דינו ואחר כך הקיף וזן פטור. דמו לא דיינינן ליה כיון דלילו עבד השתא לאו בר קטלא הוא: ואם משגמר דינו ברה. משעת גמר דין היו כגברא קטילא שזב אין לנו להשטת בזכותו ולהילוי: גב' הואיל וגשטת דינו (גשטתה מיתסו). דלילו מעיקרא נדון עבד אחד וצדיק אחד וכלל התראה ואילו עבד השתא בעינן התראה וסנהדרין של כ"ג ועדים: וגשטתה מיתסו. דכל מיתה בני נח סייף (ח) ואילו עבד השתא בעי למדיינייה בסקילה והוא לא איחייב בהא מיתה הלכך פטור: שאני הכא דלילו עבד השתא לאו בר קטלא בר הוא. אכל הכא אילו עבד השתא בר קטלא הוה אע"ג דגשטתה דינו ומיתמו לא מיפטור ודיינינן ליה צדינא דהשתא: ט"ש. מסיפא תיובתא: ללן שמו על יסרו דהכא. והדר יקיף כן דליתוין הכא מנן. והיה אם כן הוה מה התם מלקות אף הכא מלקות (כתובות מו.)

(א) כתיב מו. ט) נפסחו קטן: (א) וילי ושמחת. (ד) ולעיל מו. ט) כתיב מה. (א) שם. (א) ולעיל סה: (ח) ולעיל טו. (ט) כ"ס: (א) גימתי. (א) ולעיל מ: (א)

תורה אור השלם

- 1. ולקחו וקני העיר ההוא את האיש ויסרו אותו.
- 2. דברים כב יח.
- 3. כי יהיה לאיש בן סורר ומורה איבנו שמע בקול אביו ובקול אמו ויסרו אותו ולא ישמע אליהם: דברים כא יח.
- 4. ואמר אל וקני עירו כגנו זה סורר ומורה איבנו שמע בקולו וילי וטבא: דברים כא כ

גליון הש"ס

גמ' אלא קלה בחמורה מישך שייבא. עי' לקמן דף פ ע"ב מוספתא ד"ה הוי:

הגהות הב"ח

(א) ר"ש ד"ה למדנו וי' מנן דכתיב גביה כן והוא:

מוסף רש"י

ויסרו מווסרו ויסרו מבין. כתיב הכא וצמולא שם רע ויסרו אותו וכתיב בני סורר ומורה יסרו, מה להלן כן עמו אף כלא כן עמו. וייסרו ויסרו דכתיב מווסרו דהתם. וההוא ויסרו דהתם מנן שעמו. דלגמריה לכן שעמו על יסרו דהכא. והדר יקיף כן דליתוין הכא מנן. והיה אם כן הוה מה התם מלקות אף הכא מלקות (כתובות מו.)

דכוליה קרא יתירא הוא: ומתריין בפני שלשה: למה לי בתרי סגיא אמר אביי הכי קאמר מתריין בו בפני שנים ומלקין אותו בפני שלשה מלקות בבן סורר ומורה היבא כתיבא כדר' אבהו^(א) דאמר ר' אבהו למדנו ויסרו^(ב) מווסרו ויסרו^(ג) מבין ובן מבין^(ד) והיה אם כן הכות הרשע: חור וקלקל נידון ככ"ג [וכו']: האי מבעי ליה^(ה) זה ולא סומיין אם כן לכתוב כגנו הוא מאי בגנו זה שמע מינה תרתי: מתנאי* ברח עד שלא נגמר דינו ואחר כך הקיף וזן התחתון פטור ואם משגמר דינו ברה ואחר כך הקיף וזן התחתון חייב: גמ' אמר ר' חנינא ב"ב נח שבידך את השם ואחר כך נתגייר פטור הואיל ונשתנה דינו (בנשתנה) מיתתו נימא מסייעא ליה ברה עד שלא נגמר דינו ואח"כ הקיף וזן התחתון פטור מאי טעמא לאו משום דאמרין הואיל ואישתני אישתני לא שאני הכא דאי עבד השתא לאו בר קטלא הוא ת"ש אם משגמר דינו ברה ואחר כך הקיף וזן התחתון חייב נגמר דינו קאמרת נגמר דינו גברא קטילא הוא תא שמע ב"ב נח שהכה את חבירו ובא על אשת חבירו ונתגייר פטור עשה כן בישראל ונתגייר חייב ואמאי נימא הואיל ואישתני אישתני דינו ומיתתו בעינן והאי דינו אישתני מיתתו לא אישתני בשלמא רוצח מעיקרא סייף והשתא חנק בנערה המאורסה דאידי ואידי בסקילה והא עשה כן בישראל דומיא דאשת חבירו קתני *אלא קלה בחמורה מישך שייבא הניחא לרבנן דאמרי סייף חמור אלא לרבי שמעון דאמר חנק חמור מאי איכא למימר רבי שמעון סבר לה כתנאי ר' דבי מנשה דאמר כל מיתה האמורה לבני נח אינה אלא חנק בשלמא אשת איש מעיקרא חנק והשתא חנק אלא רוצח מעיקרא חנק והשתא סייף קלה בחמורה מישך שייבא לימא מסייעא ליה ב"ב סרסיה ואחר כך בגרה תידון בחנק בסקילה מ"ט לא לאו משום דהואיל ואישתני וב"ש הכא דאישתני לגמרי האמר ליה רבי יוחנן *לתנא תני תידון בסקילה: בן סורר ומורה נידון *על שם סופו ימות זכאי ואל ימות חייב שמתתן של רשעים הנאה להן והנאה לעולם ולצדיקים רע להן ורע לעולם יין ושינה לרשעים הנאה להן והנאה לעולם ולצדיקים רע להן ורע לעולם כנוס לרשעים רע להן ורע לעולם ולצדיקים רע להן ורע שקמ לרשעים רע להן ורע לעולם ולצדיקים הנאה להן והנאה לעולם: גמ'

בא על ערוה ישראל שאין להם לזן נח נדון דיני ישראל ואוקימנא בנערה המאורסה דלדידהו לית להו ודיינינן להו כדינא דידן: והא עשה כן בישראל דומיא דאשה חכרו קסני. אלמא בישראל בעולת בעל עסקין דלילו באשת חכרו ליתא נערה המאורסה כדלמרינן* בעולת בעל יש להן נערה המאורסה אין להם: אלא קלה בחמורה מישך שייבא. כלומר לעולם בא"א ודקא קשיא לך אמאי חייב הרי נשתנה דינו ומיתתו אין כלא שניו מיתה דיש בכלל מיתה חמורה מיתה קלה וכיון דמעיקרא הוי סייף דחמירא והשתא מיתה חנק קלה בכלל מיתה זו הוה ויותר היה ראוי לו מתחלה. אכל ברכת השם מעיקרא הוה סייף קל והשתא סקילה דחמירא: מאי איכא למימר. הרי נשתנה מיתתו דבמיתה חמורה זו לא היה ראוי: לימא מסייע ליה. לרבי חנינא דאמר צדינא דהשתא צדי למדיינייה: סרסיה. נערה המאורסה צימו נערוה שהיא בסקילה ולנסוף בגרה משעמדה דנין: טדון כחנק. כתיב דהשתא: בסקילה מאי טעמא לא. מתנדבה משום דכיון דאישתני גופה אישתני קטלא ונהי דלגמרי לא מיפטורא משום דקלה בחמורה מישך שייבא כל שכן הכא דאישתני לגמרי צדיני צדין במיתתו וכיון דלא מחייב בהא מיתה פטור לגמרי: טדון בסקילה. דמעיקרא אע"ג דאישתני גופה לא אישתני קטלא הכא נמי נדיינייה דמעיקרא במיתה קלה: מתנאי* הנייה להם. שאין מוסיפין לחטוא: והנייה לעולם. ששקטה כל הארץ: רע להם. שהיו מוסיפין זכות: רע לעולם. שהיו מגינין על דורס ומוכיחין את הדורות: יין ושינה לרשעים הנייה להם והנייה לעולם. כל זמן שזמין וישנין אין חוטאין ואינן מרעינין לצדיקים: ללדיקים רע להם. שאין עוסקין בחמורה: ורע לעולם. שהחמורה שהן עוסקין בה מגינה על הדור וכשהן מתבטלין פורענות בא לעולם: פיורו. שפטרדין זה מזה ואין יכולין להועץ עשה רעה ולקיימיה זה את זה: גמ'

רוצח מעיקרא סייף והשתא סייף אלא אשת איש מעיקרא סייף והשתא חנק בנערה המאורסה דאידי ואידי בסקילה והא עשה כן בישראל דומיא דאשת חבירו קתני *אלא קלה בחמורה מישך שייבא הניחא לרבנן דאמרי סייף חמור אלא לרבי שמעון דאמר חנק חמור מאי איכא למימר רבי שמעון סבר לה כתנאי ר' דבי מנשה דאמר כל מיתה האמורה לבני נח אינה אלא חנק בשלמא אשת איש מעיקרא חנק והשתא חנק אלא רוצח מעיקרא חנק והשתא סייף קלה בחמורה מישך שייבא לימא מסייעא ליה ב"ב סרסיה ואחר כך בגרה תידון בחנק בסקילה מ"ט לא לאו משום דהואיל ואישתני וב"ש הכא דאישתני לגמרי האמר ליה רבי יוחנן *לתנא תני תידון בסקילה: בן סורר ומורה נידון *על שם סופו ימות זכאי ואל ימות חייב שמתתן של רשעים הנאה להן והנאה לעולם ולצדיקים רע להן ורע לעולם יין ושינה לרשעים הנאה להן והנאה לעולם ולצדיקים רע להן ורע לעולם כנוס לרשעים רע להן ורע לעולם ולצדיקים רע להן ורע שקמ לרשעים רע להן ורע לעולם ולצדיקים הנאה להן והנאה לעולם: גמ'

בא על ערוה ישראל שאין להם לזן נח נדון דיני ישראל ואוקימנא בנערה המאורסה דלדידהו לית להו ודיינינן להו כדינא דידן: והא עשה כן בישראל דומיא דאשה חכרו קסני. אלמא בישראל בעולת בעל עסקין דלילו באשת חכרו ליתא נערה המאורסה כדלמרינן* בעולת בעל יש להן נערה המאורסה אין להם: אלא קלה בחמורה מישך שייבא. כלומר לעולם בא"א ודקא קשיא לך אמאי חייב הרי נשתנה דינו ומיתתו אין כלא שניו מיתה דיש בכלל מיתה חמורה מיתה קלה וכיון דמעיקרא הוי סייף דחמירא והשתא מיתה חנק קלה בכלל מיתה זו הוה ויותר היה ראוי לו מתחלה. אכל ברכת השם מעיקרא הוה סייף קל והשתא סקילה דחמירא: מאי איכא למימר. הרי נשתנה מיתתו דבמיתה חמורה זו לא היה ראוי: לימא מסייע ליה. לרבי חנינא דאמר צדינא דהשתא צדי למדיינייה: סרסיה. נערה המאורסה צימו נערוה שהיא בסקילה ולנסוף בגרה משעמדה דנין: טדון כחנק. כתיב דהשתא: בסקילה מאי טעמא לא. מתנדבה משום דכיון דאישתני גופה אישתני קטלא ונהי דלגמרי לא מיפטורא משום דקלה בחמורה מישך שייבא כל שכן הכא דאישתני לגמרי צדיני צדין במיתתו וכיון דלא מחייב בהא מיתה פטור לגמרי: טדון בסקילה. דמעיקרא אע"ג דאישתני גופה לא אישתני קטלא הכא נמי נדיינייה דמעיקרא במיתה קלה: מתנאי* הנייה להם. שאין מוסיפין לחטוא: והנייה לעולם. ששקטה כל הארץ: רע להם. שהיו מוסיפין זכות: רע לעולם. שהיו מגינין על דורס ומוכיחין את הדורות: יין ושינה לרשעים הנייה להם והנייה לעולם. כל זמן שזמין וישנין אין חוטאין ואינן מרעינין לצדיקים: ללדיקים רע להם. שאין עוסקין בחמורה: ורע לעולם. שהחמורה שהן עוסקין בה מגינה על הדור וכשהן מתבטלין פורענות בא לעולם: פיורו. שפטרדין זה מזה ואין יכולין להועץ עשה רעה ולקיימיה זה את זה: גמ'

כאן באב ע"ה הבן, צרייתא דאס צרור לך כשמש שאין לו שלום עמך הרגוהו הא סתמא אל תהרגוהו וצשמעתא קמייתא דפסמיס (דף ג: ושם) דדרשינן לאור יקום רוצח אי פשיטא לך מילתא כנהורא דלנפשות קאתי רוצח הוא ויתן להלילו צנפשו ופירש שם צקונטרס כגון בן על האב או כל אדם ולא יתכן כדלמרינן הכא דהני אפילו צשמעתא רוצח הוא ולא צענין שיהא פשוט כנהורא אלא התם יש לומר כולה צבא על הבן דאי קיס ליה בגוויה ששונאו רוצח הוא ויתן להלילו צנפשו ואי משפיקא לך מילתא כליילא היא צענין כגנב ולא ניתן להלילו צנפשו: **ישראל** הוא בן ברית הוא, ישראל ולא כותי בן ברית ולא מומר לעבודה כוכבים דמומרין לעבודת כוכבים^(ט) היו מורדין ולא מעלין^(י): ומה

ט א מ"י פ"ט מהלכות גניבה הלכה י פתג שם: **מא** ג מ"י שם הלכה י: **מב** ג מ"י שם הלכה י: **מג** ד ה מ"י שם הלכה ז: **מד** ד ה מ"י שם הלכה ח: **מה** ד ה מ"י פ"א מהל' רוצח הלכה ו קמג לאוין קפא שריע ח"מ ט"י טכא ספיקא א: **מו** ט מ"י שם הלכה ט טו ט"ע שם ספיקא ב:

כאן באב על הבן כאן בכך על האב אמר רב כל דאתי עלאי במחותרתא קטילנא ליה לבר מרב חנינא בר שילא מאי טעמא אילימא משום צדדיק הוא הא קאתי במחותרתא אלא משום דקים לי בגוויה דמרחם עלי כרחם אב על הבן תנו רבנן ידמים לו בין בחול בין בשבת^א אין לו דמים^ב בין בחול בין בשבת בשלמא אין לו דמים בין בחול בין בשבת איצטרך סלקא דעתך אמינא מידי דהוה אהרוגי בית דין דבשבת לא קטילינן קמ"ל

אב הכא על הבן, צמחמת מספק אל יתרגוהו צנו דודאי רחמי האב על צנו ואפילו הוא מציל ממונו לא יתרגוהו הלכך דמים לו עד שידע לך כשמש שהוא אכזרי עליך ושונאך: **בן על האב**, וכ"ש איניש דעלמא הרגוהו מספק דודאי אדעתא דהכי אחא דאי קיימת ליה לאפיה קטיל לך עד שידע לך כשמש שהוא רחמני עליך כאב על הבן: **דמים לו**, לשון רבים הוא להכי אחא לומר לך דבין בחול בין בשבת אסור לנן להרוג את אביו צמחמת שהרי לא צא על עסקי נפשות: **אין לו דמים**, לשון רבים דכתיב גבי איניש דעלמא להכי אחא לומר לך אין לו דמים לא בחול ולא בשבת והרבה: **הרוגי בית דין**, **בשבת לא קטילינן**, כדלמרינן צפרק אחד דיני ממונות (לפיל דף ה: מלא תבערו אש בכל מושבותיכם^ט): **קא משמע** לן, דקטילינן משום פקוח נפש דהאין: **לפסק עליו את הגל**, אס כשהיה חומר נפל עליו (את הגל מפקחין עליו היכא ללא צא על עסקי נפשות אצל אס צא על עסקי נפשות כיון דניתן להרוג בלא התראה גברא קטילנא הוא משמע^י סמיכה: **והוכה בכל אדם**, אפילו אינו צביל הממון מומר להרוג מדללא כתיב והכהו: **כשה"ב הוא**, דמומרי להרוג משום דלהאי גנב קיס ליה בגוויה דצעה^כ אינו מעמיד עצמו על ממונו הלכך אדעתיה דלמקטליה אחא: **אבל שאר כל אדם לא**, שהרי גנב זה לא צא אלא על עסקי נפשות של זה: **קמ"ל**, דכיון דעל עסקי נפשות ישראל אחא רודף הוא וניתן להלילו לצעל הכי צנפשו של זה: **שאס אי אחא יכול להרוג כסיף**, כגון שהיה מקשף או שהיה לו נהר מפסיק ואחא יכול לירות בו מן או אבן: **שני כסובין הכאין כאחד**, צפרק נגמר הדין^ק ללא צענין צהו קרא דכתיב הלכך אי לא רבייה הוה אמינא ליבעי מיתה הכתובה בו כגון הכאה אצל לל לחונקו להצציעו צמים: **ואין לי אלא מחסרת**, שמתר כותל: **גנו**, ועלה לו צסולס: **חלרו וקרפיו**, ונכנס בו דרך הפתח שמשלחו פתוח מנין: **ס"ל ימלא הגנב**, מדללא כתיב אס צמחמת ימצאנו וכתיב הגנב ימירה משמע צכל לדין שיהא נראה לך גנב: **מזוינ צמחמת**, כלומר מזוינ ורגילין לחמור: **זו היא**

תורה אור השלם

1. אם נרקה השמש עליו דמים לו שלם ישלם אם אין לו ונמכר כגנב: שמוה כב ב
2. אם במחותרת ימוצא הגנב ויכה ומת אין לו דמים: שמוה כב א
3. או באיכה הקהו בקרו וצמח מות יומת הפכה רצח הוא גאל הדם ימית את הרצח בפגועו בו: במדבר לה כא
4. שפך דם האדם באדם דמו ישפך כי בצלם אלהים עשה את האדם: בראשית ט ו

מוסף רש"י

אין לי לא כתיב אלא יומת אלא במיתה האמורה בו, סוף וליעיל חתה, מנין שאם אי אחא יכול כתיב, כגון שהיה צפוי וצמח ואחא יכול לירות בו מן או לעונשו ובית דין ימית ח"ל מות יומת, רבינו הוא וליעיל חתה, שני בחובין הבאין כאחד אין מלמדיו, מדללא כתיב אחד ונגמר כולו מניה (קדושין בד"ה), אלא להבחין בין שוגג למודר, שלא יוכל לומר סבור הייתי שמתר: וליעיל חתה.

הפראסו, שא"ל התראה אחרת אלא הורגו מיד דכיון דטרח ומפר נפשיה לחמור אדעתא דהכי אחא דאי קאי לאפאי קטילנא ליה ואמרה תורה כיון דרודף הוא א"ל התראה אלא מצילינן אותו צנפשו, אבל נכנס לחצרו וגנו דרך הפתח אינו הורגו עד שיתרו בו צעדים חוי דקאימנא צאצא וקטילנא לך זה יקבל עליו התראה ויאמר יודע אני ועל מנת כן אני עושה שאס תעמוד נגדי אחריו אותך אבל צלא התראה לא דלימלא לאו אדעתא דנפשות קא אחי אלא דאשכח פתחא להדיא ועל אדעתא דאי קאי צאצא ליפוק: **קטן הרודף**, את קטן אחר להרוג: **ניתן להלילו צנפשו**, כדילפינן לקמן (דף עג.) רוצח ניתן להלילו צנפשו והאי אש"ג דקטן הוא ולא צר קצולי התראה הוא לגבי רדיפה דינו כגדול: **קסבר**, רב הונא רודף אין לריך התראה לענין להלילו צנפשו דלא ניתנה התראה אלא לענין צ"ד ללא מצי למקטליה אס הרג צלא התראה: **יאל ראשו**, צאשה המקשה לילד ומסוכנת, וקמתי רישא חסיה פושטת ידה וחמתה ומוציאתה לצברים דכל זמן שלא יאל לאחיר העולם לאו נפש הוא וניתן להרוגו ולהלילו את אמו אבל יאל ראשו אין נוגעים בו להרוגו דהוה ליה כילוד ואין דוחין נפש מפני נפש, ואס תאמר מעשה דצנע בן בכרי (שמואל ב ג) הנה ראשו מושך אליו דדחו נפש מפני נפש התם משום דאפילו לא מסרוהו לו היה נהרג צעיר כשיחפשנה יוצא והן נהרגין עמו אבל אס היה הוא כילוד אש"פ שהן נהרגין לא היו ראשין למסרו כדי להלילו עצמן אי נמי משום דמורד צמלכות הוה והכי מפרש לה צמחמתא דתמורה^ל: **משמיה קא רדפי לה**, לאמיה: **והמורה אמרה שופך דם האדם באדם דמו ישפך**, כל הרואה אותו ישפוך דמו צבציל אותו אדם שהוא רודף דהיינו צאצס צבציל הללל אדם הנרדף, והא הכא ללא קמתי יודע אני ועל מנת כן אני עושה ואין כאן קבלת התראה ואפילו הכי מייחייב: **היה ר' יוסי בר' יהודה היא**, דאפילו צהרוגי צ"ד לא צעני התראה אלא להצמין הלכך חצר לא צעני התראה ולא הצמנה ועם הארץ צעני לאחריי דלא ניתא שוגג הייתי אבל קבלת התראה אפילו צעם הארץ לא צעני: **פטור**, כל כמה דלא אמר על מנת כן אני עושה שאהרג עליו כדילפינן צהיו צורקין (לפיל דף מה.) יומת המת (דברים י) עד שיתר עצמו למיתה, קא תני הכא גבי רודף צעני התראה ואס לאו אין מצילינן אותו צנפשו: **דקאי צהרי עברי נהרה**, המתרה מצד זה והרודף והנרדף מצד אחר: **מצי**, והאי פטור ומייצ דקאמר אמינות צית דין קאי ולאחר שהרגו לנרדף: **מאי איכא**, כלומר מאי קא רמי עליהו דהנך רואין למעבד: **דבעי לאיתויי לבי דינא ומקטליה**, דכתיב (דברים כב) ובערת הרע מקרבך הלכך צעני התראה דצלאו הכי לא מקטלי ליה: **זו היא הפראסו**, אלמא משום דמחוקין ליה רודף לא צעני התראה: מתני

בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין

עג.

עין משפט
גר מצוה

(6) לעיל דהו"ט
 (7) לקמן ע"ד פסחים כ"ה:
 יומא פ"ג א' (8) ופסחים כ"ה:
 ו"ט; (ד) ז"ק פ"א;
 (9) וי"ט פ"ק ו"א;
 (10) ודף ע"ג א' (11) ודבתי
 כ"ג א' (12) ודף ע"ג א'
 (13) ו"ט; (14) ז"ל כ"ט פ"ה;
 (15) ו"ט; (16) ודף ע"ג א'.

תורה אור השלם

1. לא תלך רכוב בעמיק
לא תעמד על דם רעך
אני יי' ויקרא יי' טו
2. ולנער לא תעשה דבר
אין לנער חטא מות כי
כאשר יקום איש על
רעהו ורצחו נפש בן
הדבר הזה:
3. כי בשדה מציאה
צעקה הענר המארשה
ואין מושיע לה:
4. וברים כב כו
ואם לא קרוב איתך
אלך ולא ידעתו
ואספתו אל תוך ביתך
והיה ענפר עד דרש איתך
אחרו והשבתו לו:

מוסף רש"י

ובי עונשין מן הרדין.
 מדין ק"ו דתי ממונת
 ומלח עשה והלכות נעודה
 ופסולי קדישים אלה למד
 מק"ו אבל לא אזהרות
 ועונש ונחמה י"א. כי
 כאשר יקום איש על
 רעהו. נערה המאורסה
 כתיב (וי"א פ"ג). ובי מה
 למדנו מרובצה. שהיא
 משפט הרחל מן משפט
 הדבר הזה (שם) והלא פירש
 זה אונס פטור כדכתיב
 ולנערה לא תעשה דבר. אלא
 נראה מתי שרואה בן ללמד
 כאן ומלח עשה שיהיה כאן
 להיות למד. והיה קאמר
 כרוב נערה שניתן שיהיה
 כמו (ישעיהו כד) והיה כנס
 כסוף. ולא נאמר והיה העם
 כסוף (פסחים כ"ה). מה
 נערה המאורסה ניתן
 להצילה. ניתן רשות
 לרואה שהוא רודף אחריה
 שילחה ממנו בנפשו של
 רודף. כדכתיב ואין מושיע
 לה. אם לא יש מושיע לרץ
 להושיעה ככל אשר יכול
 אפילו בהינחמו. אם אי יכול
 להלחם במאנשו והרובני
 (שם) ובע"ז (וי"א פ"ג).

מתני' ואלו שמליץ אותן. מן העבירה: כנפשו. ניתנו ליהרג לכל
 אדם כדי להצילן מן העבירה ומקראי נפקי: אבל הרודף אחר בהמה.
 לרצעה ומורה לעבוד עבודת כוכבים ולחלל שבת וכל שכן שאר
 כריתות ומיתות ב"ד שאינן עריות דלא ניתן להצילו בנפשו אלא מדבר
 שהוא ערוה ויש בה קלוש ופגם הנרדף

כגון זכר ונערה המאורסה ומיהו רואה
 בהדיא כתיב ביה. והאי דנקט בהמה
 משום דלמיא לעריות ונקט נמי עבודת
 כוכבים משום דסד"א מימי צק"ו
 דלקמנו ושבט נמי מימי בגזירה שיה:
גמ' לא תעמוד. לא תעמוד עלמך
 על דמו אלא הילכו: לפגמה. לזייפה
 ולחללה אמרה מורה נתנה להצילה
 בנפשו כדלפינן לקמן מואין מושיע
 לה: מן הדין. ק"ו: הקישא הוא.
 שהערה רואה לנערה המאורסה וכל
 היקש וגזירה שיה המופנה הרי הוא
 כמפורש במקרא ועונשין ממנו לפי
 שלא ניתנה למרש מעמנו אבל מקל
 וחומר שאדם דן ק"ו מעמנו אע"פ
 שלא קבלו מרבו אין עונשין ממנו
 כדלפינן נמכות (דף י"ד): ובי מה
למדנו מרובצה. כאן לפטור את האונס
 דקאמר ליה קרא"י אין לנערה חטא
 מות כי כאשר יקום איש דמשמע כי
 היכי דהתם אונס פטור הכא נמי
 פטורה אלא משמע שיה בל למד על
 הנערה ונמלח שכתב כאן ללמד
 הימנה כלומר נמלח אף למד דמשום
 מיילי אחריני איתקוש ותריוהו ילפי
 מהדרי: מה נערה המאורסה ניתן
 להצילה. מן העבירה בנפשו אף רואה
 וכו' ואכתי לנפא נערה מרואה משהרג
 ואל תעבור דלקמנו ומיהו הכא לא
 אסיקנא במילתיה דר' דלגז גררא
 אחיה: ומדקאמר אין מושיע מכלל
 דנערה תשעה: אבדו גופו. כגון
 נטבע בנהר מניין שאתה מלווה על
 השבט: ס"ל והשבונו לו. קרא
 יתירה הוא למרש השב את גופו
 לעמנו: הני מיילי בנפשו. אם זה
 הרואהו יכול להצילו יצילו: קמ"ל.
 על תעמוד על דם רעך לא תעמוד
 על עמלך משמע אלא חוזר על כל
 דדין שלא יאבד דם רעך: חייבי
כריתות וחייבי מיתות ב"ד. דעריות
 קאמר דאיכא עבירה ופגם ותנא
 דמתנא נמי הני סבירא ליה מללא
 קא מרמיין סתמא אסתמא ותנא
 הני והוא הדין לכל עריות: אלמנה
לכהן בגדול. כ"ג הרודף אלמנה לאונסה
 אע"פ שיש שם פגם דקא משוי
 לה חללה אין מליץ אותה בנפשו
 כדמפרש לקמנו דחייבי לאוין אין ניתין
 להציל בנפשו: נעבדה בה עבירה.
 ככר: אין מליץ. דהא אפיגמה לה
 וקרא אפיגמה קפיד מדגלי בהני ולא
 נעבדות אחרות: יש מושיע לה. ע"י
 דכר אחר בלא הריגה אין הורגין אותו
 כדדיפתו שהרי כששיגורוהו"י יהיה לה
 מושיע: האומרת. למליץ הרודפין

ומה נערה המאורסה שלא בא וכו'. וא"ת ההוא פגם חמור מרואה
 שיה בסקילה ויה צפיק לאו פירכא היא דהכא לא קפיד
 קרא אלוסורא אלא אפיגמי' דהא נעבדה בה עבירה או שאין מקפדת
 על פגמה אין מליץ אותה בנפשו כדמוכח שמעתי ופשיטא דיש פגם
 גדול בנהרג מנערה המאורסה

מתני' ואלו הן שמצילין אותן בנפשו
 הרודף אחר חבירו להרגו ואחר הזכר ואחר
 הנערה המאורסה אבל הרודף אחר בהמה
 והמחלל את השבת ועובר עבודת כוכבים
 אין מצילין אותן בנפשו: **גמ'** ת"ר מניין
 לרודף אחר חבירו להרגו שניתן להצילו
 בנפשו ת"ל לא תעמוד על דם רעך והא
 להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא
 "מניין לרואה את חבירו שהוא מובע בנהר
 או חיה גוררתו או לסמין באין עליו שהוא
 חייב להצילו ת"ל לא תעמוד על דם רעך
 אין ה"נ ואלא ניתן להצילו בנפשו מנלן
 אתיא בקל וחומר מנערה המאורסה מה
 נערה המאורסה שלא בא אלא לפוגמה
 אמרה תורה ניתן להצילה בנפשו רואה
 אחר חבירו להרגו על אחת כמה וכמה וכו'
 עונשין מן הרדין דבי רבי תנא הקישא הוא
 כ"כ כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש
 וכי מה למדנו מרובצה מעתה ה"ר זה בא
 ללמד ונמצא למד מקיש רוצח לנערה
 המאורסה מה נערה המאורסה ניתן להצילה
 בנפשו אף רוצח ניתן להצילו בנפשו ונערה
 מאורסה גופה מנולן כדתנא דבי ר' ישמעאל
 דתנא דבי רבי ישמעאל ואין מושיע לה
 הא יש מושיע לה בכל דבר שיכול להושיע
 גופא מניין לרואה את חבירו שהוא מובע
 בנהר או חיה גוררתו או לסמין באין עליו
 שהוא חייב להצילו ת"ל לא תעמוד על דם
 רעך והא מהכא נפקא מהתם נפקא אבדת
 גופו מניין ת"ל והשבותו לו אי מהתם הוה
 אמינא ה"מ בנפשה אבל מיטרה ומיגר
 אגורי אימא לא קמ"ל תנו רבנן ואחר הרודף
 אחר חבירו להרגו ואחר הזכר ואחר נערה
 המאורסה ואחר חייבי מיתות ב"ד ואחר
 חייבי כריתות מצילין אותן בנפשו אלמנה
 לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט אין
 מצילין אותן בנפשו נעבדה בה עבירה אין
 מצילין אותה בנפשו יש לה מושיע אין מצילין
 אותה בנפשו רבי יהודה אומר אף האומרת
 הניחו לו שלא יהרגנה מנה"מ אמר קרא
 ולנערה לא תעשה דבר אין לנערה חטא
 מות נער זה זכור נערה זו נערה המאורסה
 חטא אלו חייבי כריתות מות אלו חייבי
 מיתות ב"ד כל הני למה לי צריכי דאי כתב
 רחמנא נער משום דלאו אורחיה אבל
 נערה דאורחה אימא לא ואי כתב רחמנא
 נערה משום דקא פגים לה אבל נער דלא
 קא פגים ליה אימא לא ואי כתב רחמנא הני
 מישרים

מבשר רש"י

ובי עונשין מן הרדין.
 מדין ק"ו דתי ממונת
 ומלח עשה והלכות נעודה
 ופסולי קדישים אלה למד
 מק"ו אבל לא אזהרות
 ועונש ונחמה י"א. כי
 כאשר יקום איש על
 רעהו. נערה המאורסה
 כתיב (וי"א פ"ג). ובי מה
 למדנו מרובצה. שהיא
 משפט הרחל מן משפט
 הדבר הזה (שם) והלא פירש
 זה אונס פטור כדכתיב
 ולנערה לא תעשה דבר. אלא
 נראה מתי שרואה בן ללמד
 כאן ומלח עשה שיהיה כאן
 להיות למד. והיה קאמר
 כרוב נערה שניתן שיהיה
 כמו (ישעיהו כד) והיה כנס
 כסוף. ולא נאמר והיה העם
 כסוף (פסחים כ"ה). מה
 נערה המאורסה ניתן
 להצילה. ניתן רשות
 לרואה שהוא רודף אחריה
 שילחה ממנו בנפשו של
 רודף. כדכתיב ואין מושיע
 לה. אם לא יש מושיע לרץ
 להושיעה ככל אשר יכול
 אפילו בהינחמו. אם אי יכול
 להלחם במאנשו והרובני
 (שם) ובע"ז (וי"א פ"ג).

תלמוד אומר והשבותו לו. הכא

מוקי ליה לאבדת גופו
 וצפרק שני דבבא מליעא (דף כ"ה):
 מוקי ליה שלא יאכיל עגל לעגלים
 התם דריש והשבותו והכא לו יתירה:
חייבי כריתות וחייבי מיתות ב"ד.
 דעריות מיירי דומיא
 דנערה וא"ת תיפוק ליה מדאיתקוש
 כל עריות צפ' אחרי מות כדאמרין
 בריש הבא על יצמתו (יבמות דף נ"ד):
 י"ל דממעט בהמה ש"מ דלא מקשינן
 הכי מיהו קשה הא בהמה לא איתקש מדמיבעי לן קרא לרבות
 העראה בבהמה בפרק ד' מיתות (לעיל דף נ"ה):

נער נערה. פירש בקונטרס נער כתיב וקרי נערה נדרש מקרא

ומסורת ואף על גב דאמרין בפרק אלו נערות (במוטות
 דף מ: ושם) גבי קנס כל מקום שאמאר נער אפילו קטנה בנשמע
 הכא הוי מזי למיכתב נערה דעל כרחיק לאו בקטנה איירי אלא
 בבת עונשין ועוד יש לפרש דטובא נערה כתיב צפרשה ומיהו
 בסמוך משמע דמחא דריש דקאמר אידי דכתב נער כתב נמי
 נערה כפשיטא דקרא דעל כרחיק נערה קרינן דהא בנערה מישמעי:
 משום

כ"ו א מ"י פ"א מה' רואה
 הלכה י' סנה לאוין קפיד
 קשה עו"ש ע"מ כ"י מכה
 סע"ף א ונכרי אלפס עור
 בנפשי פ"ג דף קמח"ו:
 פ"ח ב ג מ"י ע"ס הלכה י'
 י"א עו"ש ע"ס סע"ף
 ב:

ב"ב ד מ"י ע"ס הלכה י'
 ג ה ו מ"י ע"ס הלכה י'
 סנה ע"ס עו"ש ע"מ
 ס"י מכו סע"ף א:
 נ"א ז ה מ"י ע"ס הלכה י'
 י"ב סנה ע"ס עו"ש ע"מ
 ח"מ ס"י מכה סע"ף ג: